

Toelichting 3d-zuilen

Handgeschreven teksten op de 3d-zuilen

De teksten op de zeven 3d-zuilen zijn geschreven door Aduarder kloosterlingen. Ze komen uit een handschrift van de abtenkroniek van Aduard dat zich in de Koninklijke Bibliotheek van Berlijn bevindt. Deze unieke teksten genereren het virtuele 3d model van het klooster van Aduard.

Kapitalen- versierde hoofdletters

Bij wijze van markering is op elk van de zuilen een middeleeuws kapitaal geplaatst. Deze kapitalen staan voor de eerste letter van een getijdengebed. Er zijn 8 getijdengebeden. In de gebedscyclus zijn dat in de juiste volgorde van nacht tot avond de volgende gebeden:

M- Metten (rond middernacht)

L- Lauden (rond zonsopgang)

P- Priem (rond 6 uur)

T- Terts (rond 6 uur)

S- Sext (rond 12 uur)

N- Noen (rond 15 uur)

V- Vespers (rond 17 uur)

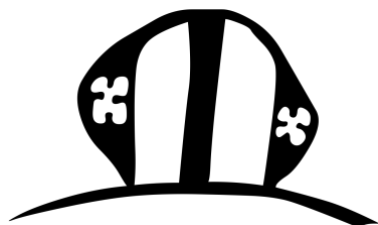
C- Completen (rond 20 uur)

Deze kapitalen komen uit een handschrift van de abtenkroniek van Aduard dat in de Groninger Archieven wordt bewaard.

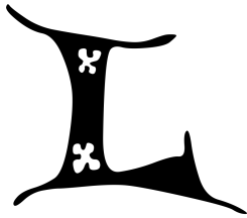
De kloosterwandeling begint bij M van Metten en Museum.

De M uit het handschrift hangt aan de gevel van het Kloostermuseum.

In het Groninger handschrift ziet de kapitaal van een M er zo uit:

De eerste 3d zuil van de wandeling wordt gemarkeerd met een gotische L van Lauden uit hetzelfde handschrift. In de juiste volgorde volgen P, T, S, N, V en C.

Lauden (3d-zuil museum - Hofstraat)

Domini M. cccc. xxiii.
Ipsa die gloriosi Hieronimi
sepultus sub lapide nomine
suo intitulo iuxta predecessor-
em suam cum quo idem dum
viveret cor erat unum et anima
una in Domino ut collateralis
et vicina sepultura uniret.
quos amor Christi antea
coniunxerat qui est benedic-
tus in secula Amen
Wolterus Secundus
Abbas xxiii.

...

Domini M CCCC XCIII
ipso die gloriosi Hieronimi
sepultus sub lapide nomine
suo intitulo iuxta predecessor-
em suam cum quo idem dum
viveret cor erat unum et anima
una in Domino ut collateralis
et vicina sepultura uniret
quos amor Christi antea
coniunxerat, qui est benedic-
tus in secula. Amen.

Wolterus secundus
Abbas xxiii

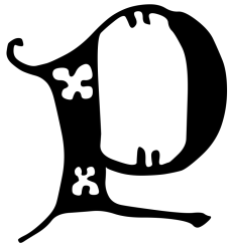
Nederlandse vertaling

Hij (abt Wolterus I 1485-1494) stierf in zijn 56e levensjaar,

...

in het jaar des Heren 1494, op de dag van de glorierijke Hieronymus. Hij werd begraven onder een grafsteen waarop zijn naam staat, naast zijn ambtsvoorganger met wie hij bij zijn leven één van hart en één van ziel in de Heer was. Zo verenigde hun graf naast elkaar en dicht bijeen deze mannen die tevoren verbonden waren door de liefde voor Christus, die gezegend is tot in alle eeuwigheid. Amen.

Wolterus 2 Abt 23

Priem (3d-zuil Zuiderpoort - De Lindt)

nocturno tempore luminum
appitio. p̄sagium (ut pie cre-
ditur) futurorum Quare fi-
deles devotione accensi pro
Mōstrij cōstructione unani-
miter laborarunt sperantes
hoc ipsū omnipotenti Deo gr-
atum fore. qui p̄dictū lo-
cum tam evidenti presten-
dit indicio In eo enim loco
sanctissimi viri fuerunt ut pa-

...

nocturno tempore luminum
apparitio, presagium ut pie cred-itur
futurorum Quare fi-
deles devotione accensi pro
monasterii constructione unani-
miter laborarunt sperantes hoc ipsum
omnipotenti Deo-gratum fore, qui
predictum lo-
cum tam evidenti presten-
dit indicio. In eo enim loco
sanctissimi viri fuerunt, ut pa-

tet in scriptis huius loci, qui nulli labori

neque sumptibus pepercerunt ut dignum

Deo habitaculum prepararent. Et cum

muros erigerent

Nederlandse vertaling

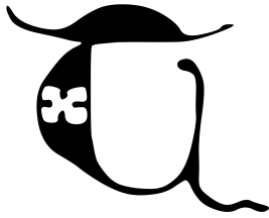
De reden voor deze stichting was dat op die plaats

...

dikwijls talrijke lichten in het nachtelijk uur waren verschenen, naar vrome overtuiging een voorspelling van wat komen zou. Daarom werkten de gelovigen, door devotie in vuur en vlam gezet, eendrachtig aan de bouw van het klooster, in de hoop dat dit werk welgevallig zou zijn aan de almachtige God, die deze plaats zo overduidelijk van tevoren had aangewezen. Ja, op deze plaats leefden zeer heilige mannen, zoals uit

...

de geschriften over deze plaats blijkt, die kosten noch moeite spaarden om God een waardige woning te bereiden. Ook toen zij de muren optrokken, lieten zij hun heilige levenswandel geenszins varen.

Terts (3d-zuil parkeerplaats Hoge Hof - Schoolstraat)

Monasterium sanctimonialium parve
Adwerth cuius novam ecclesiam
ep̄s dedicans ad Sanctam
Annam vocavit. conferens omnibus
sic illud monasterium nominantibus
xl. dies indulgentiarum. Fuit
preterea Rome pro canoniza-
tione sancti Richardi nostri et sancti
Emanuelis. de quibus supra
mentio facta est. sed nimietate
expensarum veritus infecto ne-
gotio rediit Cui tamen summus
pontifex pro labore suo et honore...

...

monasterium sanctimonialium Parve
Adwerth cuius novam ecclesiam episcopus
dedicans ad Sanctam Annam vocavit,
conferens omnibus sic illud monasterium
nominantibus XL dies indulgentiarum. Fuit
preterea Rome pro canoniza-
tione sancti Richardi nostri et sancti
Emanuelis de quibus supra
mentio facta est, sed nimietatem
expensarum veritus infecto ne-
gotio rediit Cui tamen summus pontifex pro
labore suo et honore...

Nederlandse vertaling

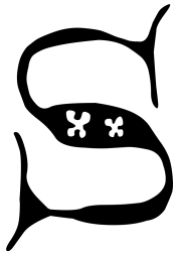
Ook stichtte hij (abt Fredericus Gaaikema 1329-1350), in het jaar des Heren 1340,

...

het monialenklooster Klein-Aduard. Toen de bisschop de nieuwe kloosterkerk
wijdde, gaf hij het klooster Sint Anna als patroonheilige. Aan allen die dit
klooster aldus zouden noemen, verleende hij een aflaat van veertig dagen.
Verder was hij in Rome ten behoeve van de canonisatie van onze heilige
Richardus en van de heilige Emanuel, van wie beiden hierboven melding werd
gemaakt. Beducht echter voor torenhoge uitgaven keerde hij onverrichter zake
huiswaarts. Niettemin schonk de paus hem, om hem en zijn inspanningen te
eren,

...

*een arm van Sint Margareta. Deze bevindt zich thans te Lagemeeden, en wordt door gelovigen
met opperste eerbied vereerd.*

Sext (3d-zuil tuin Kloosterhof - Schoolstraat)

oriundus. frater Tytardus
frater Hayko. frater Wigboldus
frater Hyleko supprior. frater
Ludolphus cellerarius mai-
or frater Heyko succentor
frater Syardus prior. frater
Fredeburnus vestiarius. frater
Embeko cantor. frater Rodol-
phus magister noviciorum
frater Sicco diaconus Nomina
autem conversorum scripta
sunt in libro vite Item anno

...
oriundus, frater Tytardus
frater Hayko frater Wigboldus, frater
Hyleko supprior frater Ludolphus
cellerarius mai-
or frater Heyko succentor
frater Syardus prior frater
Fredeburnus vestiarius frater
Embeko cantor frater Rodol-
phus magister noviciorum
frater Sicco diaconus Nomina autem
conversorum scripta
sunt in libro vite Item anno

...

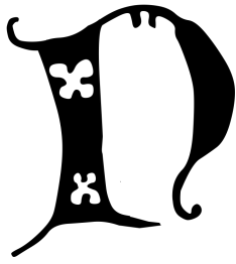
Nederlandse vertaling

Hij (abt Eppo 1257-1262) stichtte in het eerste jaar van zijn verkiezing, in het jaar na de incarnatie van de Heer 1258, het monialenklooster te Assen, en in zijn tweede jaar onze tweede dochterabdij Sint-Benedictus te Menterna, ofwel Termunten. Op de feestdag van Benedictus zijn translatie werd abt Eltatus uitgezonden met twaalf broeders,

...

wier namen aldus luiden: broeder Eppo uit Menterwolde, broeder Tytardus, broeder Hayko, broeder Wigboldus, broeder Hyleko (subprior), broeder Ludolphus (eerste keldermeester), broeder Heyko (tweede cantor), broeder Syardus (prior), broeder Fredeburnus (kleedmeester), broeder Embeko (cantor), broeder Rodolphus (novicenmeester), frater Sicco (diaken). De namen van de lekenbroeders staan geschreven in het boek des levens. *Item anno*

...

Noen (3d-zuil School - Schoolstraat)

isto dno abbate in Adwerth
Cui mox diuinitus responsum
est Quid de illo interrogas qui
hodie celestibus civibus adiunctus
coronam suorum recepit merito-
rum Que mox suscipiens
vidit illum in choro ange-
lorum exultantem Et post
pusillum venit fama quod dominus iste
iustus et rectus corde ob-
isset. scilicet decimo kalendas
Januarij. hoc e altera die

...
isto domino abbate in Adwerth
Cui mox diuinitus responsum
est Quid de illo interrogas qui hodie
celestibus civibus adiunctus coronam
suorum recepit meritor-
um Que mox suscipiens
vidit illum in choro ang-
lorum exultantem Et post
pusillum venit fama quod dominus iste
iustus et rectus corde ob-
isset, scilicet decimo kalendas ianuarii,
hoc est altera die

Nederlandse vertaling

Verder vindt men over hem (abt Albertus 1206-1216) in het klooster School Gods (Ihlow) het volgende opgetekend. Ten tijde van zijn dood geraakte een moniale van Meerhusen in geestesvervoering, zoals haar wel vaker overkwam. Toen haar in een visioen van de Heer veel geheimen werden geopenbaard,

...
informeerde zij ook naar deze heer abt van Aduard. Daarop kreeg zij van Godswege ten antwoord: 'Waarom vraag je naar deze man? Vandaag is hij toegevoegd aan de burgers van het hemelrijk, en hij heeft de kroon voor zijn verdiensten mogen ontvangen.' Toen ze daarna opwaarts blikte, zag ze hem jubelen in het engelenkoor. En heel kort daarna kwam de tijding dat deze heer, rechtschapen en deugdzaam van hart, gestorven was. Dat was op de tiende dag voor de kalenden van januari, daags na de

...
apostel Thomas

Vesper (3d-Zuil Noorderpoort - Burgermeester Seinenstraat)

Monasterij hūilis ⁊ deuot⁹
pastor sed paruo grege vi
delicet xij monachis ha
bitauit iuxta portā aquī
lonarē in duabus domibus
quarū vna capella. alte
ra dormitoriuū fuit. que
usq; hodie inconcusse p̄sistūt.
in quib⁹ vtriusq; sexus
hōies modo hospitantur.
ut q; primū paupes mō
chos susceperunt. postea
paupes recrearet hui⁹

...
Monasterii humilis et devotus
pastor cum paruo grege vi
delicet XII monachis ha
bitavit iuxta portam aquī
lonarem in duabus domibus
quarum una capella, alte
ra dormitorium fuit, que
usque hodie inconcusse persistunt, in
quibus utriusque sexus
homines hospitantur,
ut primum pauperes mo
nachos susceperunt, postea pauperes
recrearent. Huius

...

Nederlandse vertaling

De eerste abt, heer Wibrandus (1192-1205),

...

een nederig en vroom herder van dit klooster, leefde met een kleine kudde, namelijk twaalf monniken, naast de Noorderpoort in twee huizen, waarvan het ene de kapel en het andere de slaapzaal was. Ze zijn tot op de dag van vandaag intact, en doen dienst als gasthuis voor mannen en vrouwen. Zoals ze eerst arme monniken hebben opgenomen, verkwikten ze dus later de armen. *Huius*

...

Completen (3d-Zuil ziekenzaal - Abdijstraat)

Qui vir divina quadam
dispensatione huic monasterio
concessus fuisse videtur ut necessi-
tatis nostris subveniret pro
temporibus illorum conditione varia ac
periculosa. Nam veluti Aioth
quidam ambidexter in religionis
disciplina et spiritualibus diligen-
tissimus observator et custos
erat. Ac in rebus seculi ab
otio Marie se transferens ad

Qui vir divina quadam
dispensatione huic monasterio
concessus fuisse videtur ut necessi-
tatis nostris subveniret pro
temporibus illorum conditione varia ac
periculosa. Nam veluti Aioth
quidam ambidexter in religionis
disciplina et spiritualibus diligen-
tissimus observator et custos
erat. Ac in rebus seculi ab
otio Marie se transferens ad

...

Nederlandse vertaling

Deze man (abt Elbertus 1506-1526) leek wel door een bijzondere beschikking van de voorzienigheid aan ons klooster te zijn toebedeeld als helper in de nood in het toenmalige wisselvallige en gevaarlijke tijdsgewricht. Want als een Ehad even vaardig met de linker- als de rechterhand, onderhield en behoedde hij zeer nauwgezet de kloostertucht en het geestelijk leven, en had hij tevens in de dingen van deze wereld, wanneer hij overschakelde van de rust van Maria naar de

...

bedrijvigheid van Martha, door een bijzondere genade die ons buitengewoon te stade kwam, invloed bij vorsten, hoofdelingen, militaire leiders en anderen die onze gast waren.

Getijdengeden volgens Cisterciënzer gebruiken

METTEN

openingsgebed

DEUS IN ADIUTORIUM

DOMINE, LABIA MEA

psalm met GLORIA PATRI

psalm met antifoon

hymne

psalmen met antifonen

vers

lezingen met responsoriën

psalmen met antifonen

vers

lezing uit de Apostelen

KYRIE ELEISON

PATER NOSTER

ET NE NOS...

collect

LAUDEN

openingsgebed

DEUS, IN ADIUTORIUM

psalm

psalm met antifoon

psalmen

kantiek

lauden (psalm 148 -150)

kapittel

responsorie

hymne

vers

kantiek uit de Evangeliën

KYRIE ELEISON

PATER NOSTER

collect

BENEDICAMUS DOMINO

herdenking van de Heilige Maria

PRIEM, TERTS, SEXT en NOEN

openingsgebed

DEUS, IN ADIUTORIUM

hymne

psalmen met antifonen

kapittel

vers

KYRIE ELEISON

PATER NOSTER

ET NE NOS...

collect

BENEDICAMUS DOMINO

VESPERS

openingsgebed

DEUS, IN ADIUTORIUM

psalmen met antifonen

kapittel

responsorie

hymne

vers

kantiek uit de Evangeliën

PATER NOSTER

collect

BENEDICAMUS DOMINO

herdenking van de Heilige Maria

COMPLETEN

collatie in de kloosterhof

DEUS, IN ADIUTORIUM

psalmen met antifonen

hymne

kapittel

vers

KYRIE ELEISON

PATER NOSTER

ET NE NOS...

collect

BENEDICAT

slotgebed